

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Badanie nauczania filozofii w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych

Scenariusz wywiadu pogłębionego z Dyrektorem

Dzień Dobry,

Nazywam się i reprezentuję Instytut Badań Edukacyjnych, prowadzący Badanie nauczania filozofii w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych. Nasze spotkanie, jak i całe badanie, ma na celu sprawdzenie, jakie szkoły, w jaki sposób i dlaczego prowadzą nauczanie filozofii oraz jaką rolę w nauczaniu filozofii odgrywa podstawa programowa przedmiotu filozofia. Jest to pierwsze takie badanie w Polsce. Pomoże ono opracować strategię obejmującą bieżące i długofalowe działania w celu ewentualnego wzmocnienia roli filozofii w procesie edukacyjnym. Dowiemy się też dzięki niemu, czy istniejące rozwiązania prawne odpowiadają potrzebom edukacji filozoficznej w szkole, czy wymagają korekt, a jeśli tak, to w jakim zakresie.

Chciałbym Pana/Panią zapewnić, że niniejszy wywiad jest anonimowy, a uzyskane informacje posłużą wyłącznie dla celów badawczych i opracowań naukowych. Proszę zatem o wyczerpujące i szczere odpowiedzi i w imieniu swoim i organizatorów badania. Z góry dziękuję za poświęcony czas.

W trakcie naszego spotkania poruszone zostaną kwestie formy nauczania filozofii, wprowadzenia i realizacji nauczania filozofii, jego celów i skutków, nauczyciela filozofii oraz przyszłości nauczania filozofii.

Podobne wywiady zajmowały dotychczas ok. 50 minut.

Uwaga dla Badacza:

Należy zadawać pojedyncze pytania i pozwolić respondentowi na swobodne i wyczerpujące udzielenie odpowiedzi. Jeśli respondent nie odpowiedział wyczerpująco, należy zadać pytania dodatkowe, tak aby uzyskać informacje określone w didaskaliach. Uwaga dotyczy całego scenariusza.

1. Forma nauczania filozofii

Uwaga dla Badacza:

W tej części należy dokładnie dowiedzieć się o to, jak w tej szkole rozwiązano nauczanie filozofii. W różnych szkołach jest bardzo różnie; również w jednej szkole mogą to być różne formy. Bardzo ważne jest, aby dowiedzieć się, dlaczego zdecydowano się na takie właśnie rozwiązania; trzeba tu też zidentyfikować różnorakie trudności (np. z przydziałem godzin, kadrowe, finansowe, organizacyjne, prawne) – być może dzięki temu uda się coś poprawić w systemie oświaty. Jeśli przyjęte przez szkołę rozwiązanie będzie dobre, być może będzie je można potraktować jako „dobrą praktykę” – należy w takim przypadku dokładnie wypytać o to rozwiązanie. Chcemy tu też poznać motywacje dyrektora do wprowadzenia/realizowania nauczania filozofii: dlaczego mu na tym zależy i czego jego zdaniem warto uczyć w ramach filozofii? Ponadto należy ustalić, czy na wybór tej formy nauczania wpływał jakoś organ prowadzący (np. czy zredukował liczbę godzin i zmusił do redukcji zajęć typu filozofia, czy zasugerował prowadzenie zajęć z filozofii dla chętnych itp.)

Na początku chciałbym/chciałabym porozmawiać z Panem/Panią o formę, w jakiej naucza się w Pana/Pani szkole filozofii. Prosiłbym/prosiłabym o opowiedzenie, w jaki sposób zorganizowano to nauczanie?

Uwaga dla Badacza:

Jeśli nie pojawią się te informacje, należy dopytać o nazwę/nazwy przedmiotu/przedmiotów, ich status (czy jest to filozofia jako niezależny przedmiot, czy w ramach innego, a jeśli tak, to w jakim sensie jest wyodrębniona w ramach tego przedmiotu), wymiar godzinowy, a także o to, czy udział jest fakultatywny, czy obligatoryjny, oraz ilu uczniów i na jakiej zasadzie bierze w nim udział (np. obowiązkowo ci, którzy wybrali dane rozszerzenie).

Jakie były powody przyjęcia takiej właśnie formy nauczania filozofii?

Czy na wybór tej formy wiąże się jakoś z sugestiami lub decyzjami organu prowadzącego szkoły? Jeśli tak, proszę opowiedzieć, na czym polegały te sugestie lub decyzje i jaki odniósł skutek.

Czy jest Pan/Pani zadowolony/zadowolona z tej formy, i dlaczego?

Czego i w jakim celu powinno się, Pana/Pani zdaniem, uczyć w ramach przedmiotów filozoficznych w gimnazjum i w szkołach ponadgimnazjalnych? Czego zaś uczyć na tych etapach nie warto?

Było to ostatnie pytanie związane z pierwszym blokiem tematycznym. Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani coś jeszcze dodać, może poruszyć jeszcze jakąś nieomawianą kwestię związaną z podstawą programową?

Jeśli nie, to teraz przejdźmy do kolejnego bloku tematycznego.

2. Wprowadzenie i realizacja nauczania filozofii

Uwaga dla Badacza:

Ta seria pytań w dużej mierze dotyczy historii szkoły. Jeśli okaże się, że Dyrektor nie zna jej dokładnie (bo np. jest nowym dyrektorem), należy go poprosić, aby odpowiedział na tyle, na ile potrafi. Najlepiej pozwolić tu na swobodną opowieść, jak to po kolei było. Część pytań dotyczy trudności i dobrych rozwiązań. Podobnie jak poprzednio, chcemy dzięki nim zobaczyć, co można poprawić, i wydobyć ewentualne „dobre praktyki”. Wraca tu też temat relacji z organem prowadzącym – czy wpływał (jak) na wprowadzenie nauczania filozofii (wiemy np., że Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich zachęca szkoły do prowadzenia takich zajęć i organizuje szkolenia).

Chciałbym/chciałabym teraz porozmawiać o wprowadzeniu oraz realizacji nauczania filozofii w Pana/Pani szkole.

Proszę opowiedzieć, jak wygląda historia nauczania filozofii w tej szkole – jakie były kolejne etapy wprowadzania i nauczania filozofii?

Jakie były przyczyny wprowadzenia tego przedmiotu do Pana/Pani szkoły?

Uwaga dla Badacza:

Jeśli nie pojawi się to w poprzednich odpowiedziach, proszę dopytać, z czyjej inicjatywy wprowadzono filozofię?

Uwaga dla Badacza:

Jeśli tak, proszę bardzo dokładnie wypytać, co utrudnia. Odpowiedzi na to pytanie muszą być wyczerpujące.

Co ułatwiało, a co utrudniało przeprowadzenie tego procesu?

[Jeśli istniały jakiegokolwiek trudności:] W jaki sposób udało się przezwyciężyć trudności?

Czy obecnie jest coś, co utrudnia realizowanie nauczania filozofii w Pana/Pani szkole?

Czy znalazł/znalazła Pan/Pani dobre rozwiązania dotyczące wprowadzania i realizowania nauczania filozofii, które można by polecić innym dyrektorom w sytuacjach podobnych do tych, które miały lub mają miejsce w Pana/Pani szkole?

Czy na decyzję o nauczaniu filozofii wpływał jakoś organ prowadzący szkoły? Jeśli tak, proszę opowiedzieć, na czym polegał ten wpływ.

Czy organ prowadzący ułatwia lub utrudnia realizowanie nauczania filozofii w Pana/Pani szkole. Jeśli ułatwia lub utrudnia, proszę dokładnie opisać, na czym to polega.

[Dla dyrektora szkoły ponadgimnazjalnej:] Czy prowadząc któreś z zajęć filozoficznych, nauczyciel filozofii ma obowiązek realizować podstawę programową przedmiotu filozofia? Co Pan/Pani sądzi o tej podstawie?

Co o zajęciach w Pana/Pani szkole mówią uczniowie?

Czy zajęcia te cieszą się zainteresowaniem? Dlaczego?

Było to ostatnie pytanie związane z pierwszym blokiem tematycznym. Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani coś jeszcze dodać, może poruszyć jeszcze jakąś nieomawianą kwestię związaną z podstawą programową?

Jeśli nie, to teraz przejdźmy do kolejnego bloku tematycznego.

3. Cele i skutki

Uwaga dla Badacza:

W tej serii chodzi o poznanie dokładnych oczekiwań Dyrektora wobec wprowadzenia i realizowania filozofii oraz oceny skutków tych działań przez Dyrektora, a także – pośredni (jego oczami) – przez uczniów i rodziców. W jednym pytaniu wraca temat formy organizacji i prowadzenia zajęć; być może w tym kontekście Dyrektor uzna, że istnieje inne, optymalne rozwiązanie, które chciałbym w szkole przyjąć, gdyby były takie możliwości; trzeba się tego dowiedzieć.

Teraz chciałbym/chciałabym poruszyć kwestię celów i skutków wprowadzenia i realizowania nauczania filozofii w Pana/Pani szkole.

Jakie są dla Pana/Pani cele nauczania filozofii – czego Pan/Pani oczekuje po prowadzeniu zajęć z filozofii?

Czy cele te są spełniane?

[Jeśli nie:] Jak Pan/Pani sądzi, jaka może być tego przyczyna?

[Jeśli tak:] Jak Pan/Pani sądzi, co przede wszystkim sprawia, że udaje się zrealizować te cele?

Jaka jest najlepsza formuła organizacyjna, aby udawało się te oczekiwania realizować?

Uwaga dla Badacza:

Jeśli w odpowiedzi nie padły te informacje, proszę dowiedzieć się o optimum organizacyjne zajęć z filozofii: najlepsza liczba godzin, forma, status (obowiązkowe lub nie), program, miejsce zajęć, ...

Jakie skutki wprowadzenia filozofii zaobserwował(a) Pan/Pani oraz nauczyciele w Pana/Pani szkole?

Co – zgodnie z Pana/Pani wiedzą – uczniowie i rodzice mówią o zajęciach z filozofii?

Było to ostatnie pytanie związane z pierwszym blokiem tematycznym. Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani coś jeszcze dodać, może poruszyć jeszcze jakąś nieomawianą kwestię związaną z podstawą programową?

Jeśli nie, to teraz przejdźmy do kolejnego bloku tematycznego.

4. Nauczyciel

Uwaga dla Badacza:

Chcemy tu dowiedzieć się, kto powinien być nauczycielem filozofii, kto nim jest w tej szkole, oraz co Dyrektorowi (oraz uczniom i rodzicom) podoba się w pracy tego nauczyciela. Być może Dyrektor wspomni o ciekawych rozwiązaniach stosowanych przez nauczyciela, które będzie można uznać za „dobre praktyki”; należy wówczas dokładnie o nie dopytać.

Chciałbym/chciałabym teraz porozmawiać o nauczycielu filozofii, oczywiście nie poruszając spraw personalnych.

Na początku chciałbym/chciałabym zapytać, jakie kryteria powinien, Pana/Pani zdaniem, spełniać nauczyciel filozofii?

W jaki sposób wybrał(a) Pan/Pani nauczyciela do zajęć z filozofii?

Czy miał(a) Pan/Pani inne pomysły na znalezienie nauczyciela do tych zajęć?

W jaki sposób dobrze jest szukać nauczyciela takiego przedmiotu? Które z tych sposobów mógłby/mogłaby Pan/Pani polecić innym dyrektorom?

Jakie wykształcenie i przygotowanie do prowadzenia zajęć z filozofii ma nauczyciel filozofii w Pana/Pani szkole?

Które elementy tego wykształcenia i przygotowania wydają się Panu/Pani szczególnie ważne?

Co podoba się Panu/Pani w sposobie nauczania filozofii przez nauczyciela filozofii w Pana/Pani szkole?

Co Pana/Pani zdaniem można by w tym zakresie poprawić?

Czy są rozwiązania lub sposoby stosowane przez tego nauczyciela, które można by polecić innym nauczycielom filozofii?

Co o nauczycielu filozofii w Pana/Pani szkole mówią uczniowie i ich rodzice?

Było to ostatnie pytanie związane z pierwszym blokiem tematycznym. Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani coś jeszcze dodać, może poruszyć jeszcze jakąś nieomawianą kwestię związaną z podstawą programową?

Jeśli nie, to teraz przejdźmy do kolejnego bloku tematycznego.

5. Przyszłość nauczania filozofii

Uwaga dla Badacza:

W tej części należy poznać, jak zdaniem Dyrektora, powinno być zorganizowane nauczanie filozofii.

Na koniec chciałbym/chciałabym poruszyć kwestię przyszłości nauczania filozofii, w tym uregulowania statusu przedmiotu filozofia na III i IV etapie edukacyjnym.

Czy warto byłoby zmienić coś w prawie, aby ułatwić nauczanie filozofii w szkołach?

Co Pan/Pani sądzi o pomysłe, by rozporządzeniem o ramowych planach nauczania wprowadzono na IV etapie edukacyjnym przedmiot filozofia w zakresie podstawowym lub przedmiot filozofia prowadzony w I klasie, wraz z właściwą takiemu przedmiotowi podstawą programową?

[Jeśli tak:]

W jakim wymiarze godzin powinien być prowadzony taki przedmiot?

W których klasach powinien być realizowany?

Jakie cele powinien spełniać taki przedmiot?

Co powinna zawierać właściwa mu podstawa programowa?

Co Pan/Pani sądzi o pomysłe, by rozporządzeniem o ramowych planach nauczania wprowadzono na III etapie edukacyjnym przedmiot filozofia?

[Jeśli tak:]

W jakim wymiarze godzin powinien być prowadzony taki przedmiot?

W których klasach powinien być realizowany?

Jakie cele powinien spełniać taki przedmiot?

Jakie Pana/Pani zdaniem są perspektywy nauczania filozofii w Pana/Pani szkole?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Na czym powinno w przyszłości polegać nauczanie filozofii w Polsce?

Było to ostatnie pytanie związane z tym blokiem tematycznym. Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani coś jeszcze dodać, może poruszyć jeszcze jakąś nieomawianą kwestię związaną z tym zagadnieniem?

To już wszystkie pytania, jakie chciałem/chciałam Panu/Pani zadać. Bardzo dziękuję za rozmowę.